Territoriale Agenda 2030

Een toekomst voor alle plaatsen

SAMENVATTING

#TerritorialAgenda

A future for all places

Informele bijeenkomst van ministers die verantwoordelijk zijn voor ruimtelijke ordening, territoriale ontwikkeling en/of territoriale cohesie

1 december 2020, Duitsland

SAMENVATTING Territoriale Agenda 2030

In Europa hebben de toenemende ongelijkheden tussen plaatsen en tussen mensen, en de niet-duurzame ontwikkelingen een kritiek niveau bereikt. Op alle geografische en bestuurlijke niveaus zijn meer gezamenlijke acties nodig om alle mensen, gemeenschappen en plaatsen in Europa een positief toekomstperspectief te kunnen bieden. Het is tijd om een beter beeld te krijgen van de territoriale effecten van sectoraal beleid en deze effecten adequaat aan te pakken. Wij willen bijdragen tot duurzame ontwikkeling en Europa bijeenhouden.

Dit is een samenvatting van de Territoriale Agenda 2030, waarover wij, de ministers die verantwoordelijk zijn voor ruimtelijke ordening, territoriale ontwikkeling en/of territoriale cohesie, in samenwerking met de Europese Commissie, het Europees Parlement, het Europees Comité van de Regio's, het Europees Economisch en Sociaal Comité, de Europese Investeringsbank Groep en relevante Europese en nationale verenigingen, het eens zijn.

De Territoriale Agenda onderstreept het belang van en dient als oriëntatie voor een strategische ruimtelijke ordening. Daarnaast roept zij ertoe op de territoriale dimensie van sectoraal beleid op alle bestuurslagen te versterken. De agenda is erop gericht een inclusieve en duurzame toekomst voor alle plaatsen te realiseren en bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling in Europa.

Dit moet gebaseerd zijn op:

- een gemeenschappelijk besef dat de ontwikkelingsbehoeften en de effecten van toekomstige ontwikkelingen per plaats in Europa verschillen; en
- samenwerking en coördinatie tussen plaatsen, bestuurslagen, beleidssectoren en maatschappelijke groepen om complexe problemen aan te pakken en diverse mogelijkheden te benutten.

Daarom formuleren wij twee overkoepelende doelstellingen, een rechtvaardig Europa en een groen Europa, die zes prioriteiten hebben voor de ontwikkeling van de openbare ruimte in Europa als geheel en alle plaatsen daarbinnen.

Tijdens de herziening van de Territoriale Agenda heeft de COVID-19-pandemie ervoor gezorgd dat de beleidsvorming en de vooruitzichten voor toekomstige ontwikkelingen zijn veranderd. De gevolgen van en beleidsreacties op de pandemie verschillen per gebied doordat de omstandigheden verschillen. De pandemie laat dus zien dat gebieden ertoe doen en sterk van elkaar afhankelijk zijn. Territoriale cohesie moet een belangrijke rol spelen in het herstelproces. Territoriaal ontwikkelingsbeleid en samenwerking ten aanzien van gezamenlijke doelstellingen zijn van essentieel belang om de veerkracht van gemeenten, regio's en landen te vergroten en tegelijkertijd hun herstelprocessen te versterken.

Waarom moeten wij actie ondernemen?

Wij hebben de in 2007 geïntroduceerde en in 2011 bijgewerkte Territoriale Agenda herzien en daarbij rekening gehouden met recente verslagen van de Europese Commissie, het Europees Comité van de Regio's, de Europese Investeringsbank Groep en Espon.

Europa heeft veel verschillende soorten plaatsen, zoals hoofdstedelijke regio's, grootstedelijke gebieden, kleine en middelgrote steden, voorstedelijke gebieden, plattelandsgebieden, randgebieden, perifere gebieden, meest noordelijke gebieden, dunbevolkte gebieden, eilanden, kustgebieden, berggebieden, ultraperifere gebieden, grensoverschrijdende regio's, macroregio's, gebieden met bevolkingsafname, gebieden die een economische transformatie doormaken en gebieden die een industriële overgang doormaken. De ontwikkelingsmogelijkheden en -uitdagingen van deze plaatsen lopen sterk uiteen. Op alle niveaus, van sublokaal tot pan-Europees, nemen de economische en sociale verschillen tussen plaatsen en tussen mensen toe, net als de risico's voor en druk op het milieu. Ze zijn het gevolg van schaalvoordelen, van onevenwichtige toegang tot markten en gekwalificeerde arbeidskrachten en van verschillen in de kwaliteit van bestuur en openbare diensten. Bovendien hebben verbindingen en stromen tussen plaatsen, met name langs corridors, invloed op de mogelijkheden om potentieel te benutten of uitdagingen aan te gaan.

De kwaliteit van de overheids- en bestuursprocessen is een belangrijk horizontaal beginsel voor lokale, regionale, nationale en Europese ontwikkeling. Ze vormt een belangrijke factor voor het welzijn van de samenleving en een voorwaarde voor een langdurige en duurzame stijging van de levensstandaard, investeringen, het sociaal vertrouwen en de politieke legitimiteit.

Er moet actie worden ondernomen omdat mensen en plaatsen uit elkaar drijven, waardoor onevenwichtigheden en ongelijkheden toenemen, bv. op de volgende gebieden:	**r moet worden gereageerd op de toenemende druk wat betreft duurzame ontwikkeling en klimaatverandering, bv. op de volgende gebieden:**
• kwaliteit van leven • diensten van algemeen belang • demografische en maatschappelijke onevenwichtigheden • digitalisering en de vierde industriële revolutie • werkgelegenheid en economische ontwikkeling • onderlinge afhankelijkheden tussen plaatsen • mondiale inbedding	• klimaatverandering • verlies van biodiversiteit en landgebruik • kwaliteit van lucht, bodem en water • zekere, betaalbare en duurzame energievoorziening • rechtvaardige transitie • circulaire waardeketens • natuur, landschap en cultureel erfgoed

Territoriale prioriteiten voor Europa

Een rechtvaardig Europa dat toekomstperspectieven biedt voor alle plaatsen en mensen

EEN EVENWICHTIG EUROPA
Een evenwichtigere territoriale ontwikkeling waarbij de diversiteit van Europa wordt benut

- Wij zullen actie ondernemen om wijken, gemeenschappen, gemeenten, districten, regio's en lidstaten aan te moedigen samen te werken bij het reageren op mondiale maatschappelijke uitdagingen, het verbeteren van de arbeids-, leef- en bedrijfsomstandigheden op alle plaatsen en het versterken van de sociaal-economische welvaart, de innovatiecapaciteit, de posities in mondiale waardeketens en het mondiale concurrentievermogen in heel Europa.
- Wij nodigen beleidsmakers op alle niveaus uit om polycentrische ontwikkelingsmodellen te bevorderen waarbinnen alle plaatsen een rol spelen.
- Wij zullen actie ondernemen om besluitvormers op alle bestuurslagen aan te moedigen het unieke potentieel van gebieden met specifieke geografische kenmerken te benutten en de beperkingen van deze gebieden adequaat aan te pakken via geïntegreerde en op samenwerking gebaseerde benaderingen.

FUNCTIONELE REGIO'S
Convergente lokale en regionale ontwikkeling, minder ongelijkheid tussen plaatsen

- Wij zullen de dialoog aangaan met besluitvormers in steden van elke omvang, met het oog op een geïntegreerde aanpak op verschillende bestuurslagen. Dit betekent dat mensen van verschillende bestuurslagen, met name lokaal en regionaal, en diverse beleidssectoren en maatschappelijke groepen, hierbij moeten worden betrokken.
- Wij zullen samen met lokale en regionale besluitvormers de samenwerking op het gebied van plaatsgebonden langetermijnstrategieën versterken en aandacht besteden aan duurzame functionele banden tussen naburige gebieden.

EENWORDING OVER DE GRENZEN HEEN
Gemakkelijker wonen en werken in het buitenland

- Wij zullen actie ondernemen om stabiele grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerking te integreren in macroregionale, nationale, regionale en lokale ontwikkelingsstrategieën. Voor zover nodig steunen wij ook de ontwikkeling van nieuwe strategische documenten en de bevordering van gezamenlijke ontwikkeling, waarbij burgers over de grenzen heen worden betrokken.
- Wij zullen de dialoog met beleidsmakers op alle bestuurslagen intensiveren om het nationale sectorale beleid tussen de landen te coördineren en de bestaande belemmeringen voor samenwerking te verminderen.

Een groen Europa dat de gemeenschappelijke bestaansmiddelen beschermt en de maatschappelijke transitie vormgeeft

EEN GEZOND MILIEU
Betere ecologische bestaansmiddelen, klimaatneutrale en veerkrachtige steden en regio's

- Wij steunen de ontwikkeling van op de natuur gebaseerde oplossingen en duurzame en blauwe infrastructuurnetwerken die ecosystemen en beschermde gebieden met elkaar verbinden in de ruimtelijke ordening, het landbeheer en ander beleid, alsook de ontwikkeling van nieuwe instrumenten voor crisisbeheer om de veiligheid en veerkracht van plaatsen te vergroten.
- Wij zullen de natuurlijke grenzen van de gemeenschappelijke bestaansmiddelen van Europa respecteren en de veerkracht van alle door de klimaatverandering getroffen plaatsen vergroten.
- Wij zullen ons concentreren op het versterken van het bewustzijn en het in staat stellen van lokale en regionale gemeenschappen om hun (gebouwde) omgevingen, landschappen, materieel en immaterieel cultuurgoed en andere unieke waarden te beschermen, herstellen, gebruiken en hergebruiken via instrumenten van het EU-cohesiebeleid, het plattelandsontwikkelingsbeleid, ruimtelijke ordening of andere instrumenten ter bevordering van onder andere geïntegreerde territoriale of lokale ontwikkeling.

CIRCULAIRE ECONOMIE
Sterke en duurzame lokale economieën in een geglobaliseerde wereld

- Wij steunen de overgang van Europa naar een circulaire economie en de ontwikkeling van plaatsgebonden industriële symbiose, waarbij ook rekening wordt gehouden met de noodzaak van een duurzaam bodem- en landgebruik.
- Wij steunen de ontwikkeling van lokale en regionale strategieën voor de circulaire economie waarbij lokale en wereldeconomieën aan elkaar worden gekoppeld.
- Wij moedigen de versterking van de innovatiecapaciteit in alle regio's aan, met inbegrip van lokale strategieën voor energietransitie en maatregelen in de sectoren bouw, vervoer en bio-economie.

DUURZAME VERBINDINGEN
Duurzame digitale en fysieke connectiviteit van plaatsen

- Wij zullen belanghebbenden uitnodigen om een dialoog aan te gaan over de behoefte aan een goede toegang tot snelle vaste en mobiele communicatienetwerken op alle plaatsen en over de noodzaak van een digitale infrastructuur met een lage koolstofvoetafdruk en een geringe impact op de gezondheid van de mens.
- Wij zullen zorgen voor een verdere verbetering van de verbanden tussen regionale planning en de ontwikkeling van trans-Europese netwerken, met name langs kernnetwerkcorridors. Door alle plaatsen met grote vervoersknooppunten met

elkaar te verbinden, worden internationale handelsverbindingen en lokale ontwikkelingsmogelijkheden ondersteund.

- Wij verzoeken planologen en vervoersplanners nieuwe, in sociaal en ecologisch opzicht progressieve modellen voor lokale en regionale “mobiliteit als dienst” te onderzoeken en samen te werken aan multimodale en milieuvriendelijke toegankelijkheid van en binnen stadscentra.

Prioriteiten in de praktijk brengen

De in de Territoriale Agenda 2030 geformuleerde prioriteiten moeten worden ondersteund door acties van de betrokken actoren. Alleen dan kunnen de prioriteiten van de Territoriale Agenda, de bezorgdheid over ruimtelijke ongelijkheden en de overgang naar een CO2/klimaatneutrale economie op passende wijze worden aangepakt. Samen moeten de acties zorgen voor de versterking van:

- bestuur op verschillende niveaus;
- plaatsgebonden benaderingen;
- territoriale effecten en again cohesie van gecoördineerd sectoraal beleid;
- samenwerking tussen gebieden;
- territoriale cohesie op Europees niveau;
- territoriale cohesie op grensoverschrijdend, transnationaal, inter- en intraregionaal niveau; en
- de bijdragen van de lidstaten en naburige landen aan de territoriale cohesie.

Voor de toepassing van de Territoriale Agenda is informele samenwerking op meerdere niveaus tussen de lidstaten, subnationale overheden, de Europese Commissie, het Europees Parlement, het Europees Comité van de Regio’s, het Europees Economisch en Sociaal Comité, de Europese Investeringsbank en andere relevante actoren vereist. De toepassing van de Territoriale Agenda zou gebaat zijn bij samenwerking met degenen die verantwoordelijk zijn voor de Europese Agenda Stad, het nieuwe Leipzig charter, het cohesiebeleid en het plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU, de uitvoering van het herstelplan van de EU en de macroregionale en zeebekkenstrategieën van de EU.

De acties om de Territoriale Agenda in de praktijk te brengen, kunnen op elk bestuursniveau worden ondernomen en kunnen een eigen karakter en oogmerk hebben. Elke belangrijke actor wordt verzocht de Territoriale Agenda uit te voeren in het kader van zijn reguliere mandaat.

Om inspiratie te bieden voor gezamenlijke acties in heel Europa worden tijdens pilot acties praktijken gedemonstreerd, getest en ontwikkeld die bijdragen tot de verwezenlijking van de prioriteiten van de Territoriale Agenda. Iedereen wordt aangemoedigd deze acties nauwlettend te volgen, zich te laten inspireren en nieuwe acties voor te stellen.

Follow-up

Wij verzoeken de komende voorzitterschappen van de Raad van de EU om, naar aanleiding van de Territoriale Agenda 2030, actie te ondernemen en de communicatie, de toepassing en het beheer ervan verder te versterken:

- Mededeling over de vorderingen bij de toepassing van de Territoriale Agenda en ter gelegenheid van het 25- en 30-jarig bestaan van het Europees Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief (1999) in 2024 en 2029 en het 20-jarig bestaan van de Territoriale Agenda (2007) in 2027.
- Toepassing van de Territoriale Agenda, inclusief besprekingen over de voortgang, met inbegrip van pilot acties.
- Bestuur met speciale aandacht voor een inventarisatie in 2024, met inbegrip van evaluaties van het bestuur, de voortgang bij de uitvoering en de relevantie van de prioriteiten. Dit zal plaatsvinden in het licht van de voorbereidingen voor het cohesiebeleid van de EU na 2027. Het voorzitterschap van de Raad van de EU in de eerste helft van 2025 wordt verzocht een informele ministeriële bijeenkomst te organiseren met het oog op een besluit over een mogelijke verlenging van de Territoriale Agenda 2030.

Volg het toepassingsproces op
territorialagenda.eu